

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat over de vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (XIII) voor het jaar 2019 (Kamerstuk 35 000 XIII, nr. 2).

De voorzitter van de commissie,
Diks

De adjunct-griffier van de commissie,
Kruithof

- Nr. Vraag**
- 1 Kunt u uitgebreid toelichten welke kennis- en onderzoekagenda er op het gebied van klimaat en energie wordt opgesteld? Wat zijn in relatie tot de energietransitie de belangrijkste uitdagingen die vragen om innovatie (zoals energieopslag)?
  - 2 Welke voornemens heeft de rijksoverheid om de krachten te bundelen op het gebied van onder andere kunstmatige intelligentie en cybersecurity?
  - 3 Welke elementen komen in de Warmtewet 2.0? Wanneer wordt deze wet naar de Kamer gestuurd?
  - 4 Kunt u de rol toelichten van decentrale overheden bij het aanleggen van warmtenetten? Welke doorzettingsmacht hebben decentrale overheden bij het al dan niet aanleggen van warmtenetten?
  - 5 Wat zijn de effecten op de Nederlandse CO₂-uitstoot als op 1 januari 2020 een minimumprijs van € 40 per ton CO₂ voor elektriciteitsopwekking wordt ingevoerd?
  - 6 Wordt in de regierol van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) bij de realisatie van energie-infrastructuurprojecten ook voldoende inpassing gecreëerd om het toenemende aanbod van duurzaam opgewekte energie op te vangen? Wordt daarbij ook bij de aanleg van nieuwe infrastructuur overcapaciteit ingezet om zo de toenemende vraag op te vangen?
  - 7 Hoeveel fulltime-equivalent (fte) wordt binnen het Ministerie van EZK ingezet op digitalisering?
  - 8 Hoe gaat u waarborgen dat het principe «de vervuiler betaalt» gewaarborgd wordt zodat de grootste uitstoters van broeikasgasen een eerlijke bijdrage in de kosten van de transitie leveren?
  - 9 Hoeveel klimaatwinst wordt er, in megatonnen CO₂, geboekt per kolencentrale die wordt gesloten?
  - 10 Wat gaat u doen om de handhaving van de verplichting tot investering in energiebesparingsmaatregelen bij een terugverdientijd van minder dan vijf jaar te verbeteren?
  - 11 Waarom wordt de klimaatdoelstelling voortkomend uit de uitspraak van de rechter ingaande de klimaatzaak aangespannen door Urgenda nergens genoemd in de begroting?
  - 12 Hoeveel huishoudens zijn in 2018 en in 2019 aangesloten op restwarmte van kolencentrales?
  - 13 Hoeveel huishoudens zijn er in 2018 en 2019 aangesloten op restwarmte van recyclingbedrijven (verbrandingsbedrijven)?
  - 14 Welke type warmtebronnen leveren welk aandeel warmte aan warmtenetten (percentueel) in 2018 en 2019?
  - 15 Kunt u een meerjarig overzicht geven, uitgesplitst naar jaren, van de middelen die beschikbaar zijn voor onder andere herstelwerkzaamheden en het bieden van toekomstperspectief voor Groningen op de aanvullende post en op de verschillende begrotingen, zoals de begrotingen van de ministeries van EZK, OCW, VWS en SZW? Kunt u een dergelijk overzicht voortaan opnemen in de toelichting van begrotingsartikel 5 van het Ministerie van EZK?
  - 16 Kunt u aangeven wanneer in de begrotingscyclus u verwacht de budgettaire verwerking van de afspraken met de regio over de versterkingsoperatie en het toekomstperspectief voor Groningen aan de Kamer voor te stellen?
  - 17 Klopt het dat de genoemde € 3,5–5,5 miljard voor de versterkingsoperatie zowel bestaat uit veiligheidsgerelateerde uitgaven, die door de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) zullen worden gefinancierd via de rijksbegroting, als voor niet-veiligheidsgerelateerde uitgaven die door het Rijk en de betrokken woningcorporaties zullen worden gefinancierd? Zo ja, welk deel van de schatting bestaat uit welk aandeel?

- Nr. Vraag**
- 18 Kunt u in een tabel uitsplitsen wat de dekking is van het dichtdraaien van de gaskraan na 2023?
- 19 Welk bedrag tussen de genoemde € 3,5–5,5 miljard voor de versterkingsoperatie is gehanteerd als aanname voor het berekenen van de geactualiseerde reeks gasbaten?
- 20 Hoeveel biomassa voert Nederland jaarlijks door?
- 21 Hoeveel kosten verwacht de NAM nog te maken voor de ondergrond na 2023? Wordt van deze kosten ook een deel door de staat betaald? Zo ja, hoeveel?
- 22 Hoe is rekening gehouden met de schommeling van de gasprijs bij de beschikbaar gestelde financiële middelen in artikel 5? Hoe groot is hierbij de genomen marge?
- 23 Op welke wijze wordt indirect landgebruik berekend en meegewogen bij het gebruik van biomassa (voor elektriciteit/warmte)?
- 24 Klopt het dat het gebruik van biomassa voor brandstof, elektriciteit en warmte als CO₂-neutraal wordt gezien?
- 25 Wat is het energiebesparingspotentieel bij de 20% grootste energiegebruikers?
- 26 Welke concrete maatregelen worden in 2019 ingezet om energie te besparen?
- 27 Welke concrete maatregelen zijn er in 2018 genomen om energie te besparen en wat is het resultaat daarvan?
- 28 Hoeveel kosten worden er gemaakt voor zoutwinning? Onder welke post valt dit?
- 29 Via welke maatregelen worden de grootste gasverbruikers aangezet tot verduurzaming?
- 30 Hoeveel middelen gaan er vanuit de EZK-begroting, direct en indirect, naar de landbouw en daarbinnen naar de veehouderij? Voor welke sectoren zijn deze middelen bestemd (bijvoorbeeld de varkenshouderij, pluimveehouderij, rundveehouderij, eendenhouderij et cetera)? Wat is het doel van de inzet van deze middelen en vanuit welke regelingen worden deze middelen verstrekt? Hoeveel bedrijven maken hier gebruik van? Wat is het gemiddelde budget dat per bedrijf beschikbaar wordt gesteld?
- 31 Wat is de jaarlijks verwachte klimaatimpact van de stikstoffabrieken die gebruikt gaan worden voor het omzetten van buitenlands gas?
- 32 Hoeveel middelen gaan er vanuit de EZK-begroting naar subsidies, fiscale regelingen, vrijstellingen of andere bijdragen naar mestvergisters of andere vormen van mestverwerking? Wat is het doel van de inzet van deze middelen en vanuit welke regelingen worden deze middelen verstrekt? Hoeveel bedrijven maken hier gebruik van? Wat is het gemiddelde budget dat per bedrijf beschikbaar wordt gesteld?
- 33 Hoeveel middelen gaan er naar de Topsector Agri&Food? Welke projecten vallen hierbinnen en hoe scoren deze projecten op de negen toetsingscriteria uit de Landbouwisie van de Minister van LNV, «Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden» (Kamerstuk 35 000 XIV, nr. 5)?
- 34 Kunt u een overzicht geven van de in de afgelopen drie jaar gehouden handelsmissies naar het buitenland en de daarbij overeengekomen overeenkomsten met deze landen op het gebied van dieren of dierlijke producten? Welke dieren of dierlijke producten betrof het, welke aantallen en wat was het doel van de overeenkomst?
- 35 Hoeveel gas is er in 2018 en wordt er in 2019 onder en naast de Waddenzee gewonnen?

- Nr. Vraag**
- 36 Wat was de importwaarde van landbouwproducten over de afgelopen drie jaar? Wat was de exportwaarde van landbouwproducten over de afgelopen drie jaar? Wat was het netto resultaat over deze periode (export minus import)?
- 37 Uit welke landbouwproducten bestond de import de afgelopen drie jaar (zoals soja en cacao) en welke hoeveelheden betrof het? Welke landbouwproducten werden onbewerkt doorgevoerd naar andere landen, in welke hoeveelheden en naar welke landen? Welke landbouwproducten werden bewerkt doorgevoerd naar andere landen, in welke hoeveelheden, naar welke landen en wat was de bewerking? Welke landbouwproducten werden, zonder te zijn geïmporteerd, vanuit Nederland geëxporteerd? Welke hoeveelheden betrof dit en naar welke landen werd geëxporteerd?
- 38 Wat is de extra klimaatimpact die de voorgenomen import van gas zal hebben (transport, productie, omzetten et cetera)?
- 39 Wanneer is er sprake van een meevaller op de gasbaten?
- 40 Wat gebeurt er met de meevallers op de ramingen van de gasbaten?
- 41 Hoeveel stroom wordt er naar verwachting in 2019 aan België geleverd?
- 42 Klopt het dat het budget voor de klinische ontwikkeltrajecten in het Innovatiekrediet al op 1 januari 2018 is overvraagd?
- 43 Kunt u bevestigen dat de ingediende projecten vanuit het bedrijfsleven klinische ontwikkeltrajecten in het Innovatiekrediet ruim boven de € 60 miljoen uitkwamen?
- 44 Klopt het dat voor 2018 de schotten tussen de technische ontwikkeltrajecten en klinische ontwikkeltrajecten niet weggenomen zullen worden, ondanks dat er in dit eerste budget nog ruimte over is?
- 45 Kunt u een overzicht geven van hoe u de ontvangsten van het Emissions Trading System (ETS) raamt in de komende twee jaren waarbij hoeveelheid rechten en bijbehorende prijs zichtbaar worden gemaakt?
- 46 Welke Green Deals lopen op dit moment en maken in 2018 aanspraak op financiering?
- 47 Wanneer zal er meer duidelijkheid komen over de raming van middelen in de klimaatenvolpe van 2019?
- 48 Wat is het totaalbudget waar u uit de klimaatenvolpe van 2018 aanspraak kon doen?
- 49 Voor welke Europese cofinanciering en subsidies wilt u in 2019 meedingen?
- 50 Wat was de loongroei sinds 2007, afgezet tegen de groei van het bbp?
- 51 Kunt u aangeven hoe geborgd wordt dat er maximale kostenefficiëntie is bij de keuze van de maatregelen? Kan een maatregel van de ene sector nog voorgaan op een maatregel van een andere sector als die maatregel kostenefficiënter is? Zo ja, op welke wijze?
- 52 Brengen de klimaattafels maatregelen naar voren die gewogen kunnen worden op kostenefficiëntie per ton vermeden CO₂? Kunt u dat overzicht geven?
- 53 Door middel van welke concrete wensen en/of plannen wilt u daadwerkelijk innovaties tot stand brengen en aanpassingen in wet- en regelgeving doorvoeren?
- 54 Welke middelen maakt u vrij voor de uitvoering van het klimaatakkoord?
- 55 Door middel van welke concrete wensen en/of plannen wilt u daadwerkelijk innovaties tot stand brengen en aanpassingen in de normering doorvoeren?

- Nr. Vraag**
- 56 Door middel van welke concrete wensen en/of plannen wilt u daadwerkelijk innovaties tot stand brengen en aanpassingen in de ruimte voor experimenten doorvoeren?
- 57 Door middel van welke concrete wensen en/of plannen wilt u daadwerkelijk innovaties tot stand brengen en aanpassingen in de vergunningverlening doorvoeren?
- 58 Door middel van welke concrete wensen en/of plannen wilt u daadwerkelijk innovaties tot stand brengen en aanpassingen in de beprijzing doorvoeren?
- 59 Door middel van welke concrete wensen en/of plannen wilt u daadwerkelijk innovaties tot stand brengen door middel van de overheid als launching customer?
- 60 Door middel van welke concrete wensen en/of plannen wilt u daadwerkelijk innovaties tot stand brengen en aanpassingen in de toegesneden financieringsinstrumenten doorvoeren?
- 61 Wat is de stand van zaken van de afbouw van de gaswinning in Groningen?
- 62 Wie zijn de 53 grootverbruikers?
- 63 Kunt u per grootverbruiker aangeven welk alternatief wordt gekozen of in beeld is?
- 64 Wat is de einddatum voor de grootverbruikers om aan de eisen te voldoen?
- 65 Bestaan er maatregelen om de grootverbruikers te dwingen zich aan deze opdracht te houden? Kan laagcalorisch gas verboden worden? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?
- 66 Welke additionele maatregelen worden er, nog meer dan twee genoemde, getroffen om de gaswinning zo spoedig mogelijk naar beneden te brengen?
- 67 Wordt er nog gas geëxporteerd ten behoeve van energieopwekking?
- 68 Hoe snel gaat het terugdringen van de export van gas? Hoeveel gas werd er in 2017 geëxporteerd? Hoeveel in 2018 en hoeveel zal dat de komende jaren zijn?
- 69 Wat is de einddatum van de export van gas?
- 70 Hoe is de verhouding proceskosten en schadevergoeding in Groningen? Welk deel daarvan heeft de NAM betaald?
- 71 Wordt in het wetsvoorstel Instituut Mijnbouwschade Groningen ook schade door zoutwinning meegenomen?
- 72 Hoeveel topsectoren komen er in het nieuwe, missie gedreven innovatiebeleid?
- 73 Hoe gaat geborgd worden dat de € 1.15 miljard die beschikbaar wordt gesteld voor toekomstperspectief van het Gronings gebied, bij de Groningers terecht komt? Welke afspraken zijn hierover gemaakt met de regio?
- 74 Wat zijn de kosten van het advies van de Mijnraad?
- 75 Wat zijn de kosten van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG)?
- 76 Wat zijn de kosten van het Centrum Veilig Wonen (CVW)?
- 77 Wat zijn de kosten van de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG), verdeeld in de twee deelcommissies?
- 78 Wat zijn de kosten van de adviezen van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI), de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) en het Nederlands Normalisatie Instituut (NEN)?
- 79 Wat zijn de kosten van de versterkingsoperatie tot nu toe? Hoeveel is daarvan bij gedupeerden terecht gekomen? Welk deel daarvan heeft de NAM betaald?
- 80 Hoe wilt u de sectoren die niet tot de topsectoren behoren stimuleren op het gebied van publiek-private samenwerking (PPS)?

- Nr. Vraag**
- 81 Kunt u bevestigen dat de maatschappelijke uitdagingen en sleuteltechnologieën uit het Missiegedreven Innovatiebeleid de kapstok vormen voor de focus vanuit Invest-NL?
- 82 Hoe worden nieuwe bedrijven met creatieve ideeën steviger bij het innovatiebeleid betrokken? Hoe is dit open proces vormgegeven?
- 83 Onderdeel van het regelgevingprogramma is de «life-events»-aanpak, kunt u toelichten welke concrete events hierbij aan de orde zijn geweest en wat de planning is voor de verdere invulling?
- 84 Wat is de stand van zaken met betrekking tot de departementale actieprogramma's waarmee gewerkt wordt aan gericht en merkbaar verbeteren van wet- en regelgeving en dienstverlening in de verschillende domeinen?
- 85 Welke maatregelen neemt u om te voorkomen dat er studentenstops komen op technische opleidingen en welke effecten verwacht u?
- 86 Welke maatregelen neemt u om de reeds bestaande studentenstops op technische opleidingen op te heffen en welke effecten verwacht u?
- 87 Welke maatregelen zijn er nodig om ervoor te zorgen dat er voldoende technische geschoolde arbeidskrachten op de arbeidsmarkt komen om aan de vraag van het bedrijfsleven te voldoen? Welke maatregelen wilt u volgend jaar nemen om het tekort aan technische geschoold personeel te verkleinen?
- 88 Hoeveel baanopeningen en toetreders waren er in 2017 en worden er in 2018 en 2019 verwacht voor beroepen waarvoor de opleidingen in 2019/20 naar verwachting een studentenstop zullen hebben?
- 89 Zijn er in de Nederland omringende landen organisaties die vergelijkbaar zijn met Invest-NL en zo ja, wat is het effect geweest van die organisatie en welke invloed hebben die organisaties gehad op de innovatie?
- 90 In welke mate speelden administratieve lasten van banken om kleine leningen te beoordelen een rol in het uitblijven van kredietverlening?
- 91 Welk deel van de € 2,5 miljard kan daadwerkelijk gebruikt worden voor investeringen?
- 92 In hoeverre moet de € 2,5 miljard gebruikt worden om de kapitaalpositie van Invest-NL op te bouwen om eerder aangegane verplichtingen te dekken van departementen en andere organisaties die onderdeel van Invest-NL worden?
- 93 Wordt de bijdrage van de Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking gedekt uit ODA-gelden?
- 94 Hoe is de Nederlandse participatie in het Europees Sociaal Fonds (ESF) ten opzichte van de deelname aan andere cofinancieringsfondsen?
- 95 Hoe verhoudt de relatieve Nederlandse deelname aan de Europese fondsen zich tot de Nederlandse bijdrage aan de EU?
- 96 Door middel van welke concrete punten, verbeteringen en wensen geeft Nederland invulling aan haar drie prioriteiten en daarmee aan haar positie in EU-verband voor wat betreft de werking van de interne markt?
- 97 Welke voornemens heeft de rijksoverheid om de krachten te bundelen op het gebied van onder andere Artificial Intelligence (AI) en cybersecurity?
- 98 Op welke wijze wordt – op het punt van digitalisering – invulling gegeven aan het bevorderen van de onderlinge samenwerking tussen ministeries?
- 99 Op welke wijze wordt het effect van maatregelen in het kader van het programma «Versnelling digitalisering MKB» gemeten? Hoe worden concreet de doelen gesteld?

- Nr. Vraag**
- 100 Hoeveel fte zijn toegekend aan het programma «Versnelling digitalisering MKB»?
- 101 Nederland beschikt over een uitstekende digitale infrastructuur met vier mobiele 4G-netwerken, is dit een heilig nummer?
- 102 Hoe staat het miljard voor de toekomst voor Groningen in verhouding tot de bedragen uit het regeerakkoord genoemd in tabel, genaamd Gas/regiofonds Groningen?
- 103 Hoe is de verdeling van het miljard tussen leefbaarheid en werkgelegenheid?
- 104 Waaruit bestaan de kosten van 10 miljoen voor het verschuiven van werkzaamheden van NAM naar NCG?
- 105 Waar komt het geld van Schadeafhandeling Groningen door RVO.nl terecht? Waar komt Schadevergoeding aan particulieren terecht? Wat is het verschil tussen beide precies?
- 106 Kunt u de cofinanciering van pilotprojecten en ondersteuning van kostenstudies van afvang en opslag en gebruik van CO₂ in het kader van Carbon Capture Storage (CCS) en Carbon Capture Utilisation (CCU) toelichten?
- 107 Wat zijn de resultaten van de cofinanciering van pilotprojecten en ondersteuning van kostenstudies van afvang, opslag en gebruik van CO₂ in het kader van CCS en CCU en wat is de prognose voor de toekomst?
- 108 Kunt u toelichten wat de huidige ETS-prijs voor effect heeft voor de ETS-ontvangsten?
- 109 Waarom daalt het aantal ETS-rechten dat in 2019 wordt geveild?
- 110 Kunt u toelichten waarom in 2018 de inkomsten uit veilingen van ETS-rechten op de begroting van EZK € 226 miljoen zijn, en dat deze in 2018 nog werden begroot ook voor de volgende jaren werden begroot op € 224 miljoen in de jaren 2019, 2020 en 2021, terwijl nu de inkomsten begroot worden op € 76 miljoen? Hoeveel minder rechten gaan er geveild worden? Hoe verhoudt zich deze lagere begrote opbrengsten met de hogere prijzen voor ETS-rechten?
- 111 In hoeverre komen het extra budget en de ruimte in het Toekomstfonds voor het Innovatiekrediet tegemoet aan het gat tussen het aanbod enerzijds en de veel grotere vraag vanuit het bedrijfsleven anderzijds?
- 112 Wat is het bedrag dat vanuit de niet-juridisch verplichte uitgaven wordt bijgedragen aan de Commissie Aanbestedingsexperts?
- 113 Hoe wordt het effect gemeten van de regeling Groeifaciliteit?
- 114 Wat gebeurt er met de gereserveerde middelen voor de Groeifaciliteit als deze regeling eerder dan 1 juli 2020 wordt afgeschaft (als blijkt dat de doelen via Invest-NL bereikt kunnen worden)?
- 115 Wat is de stand van zaken als het gaat om stimuleren van aardwarmte?
- 116 Wanneer ontvangt de Kamer de aanpassing van de Mijnbouwwet ten behoeve van geothermie?
- 117 Voor hoeveel geothermieprojecten is dit jaar een aanvraag ingediend voor de stimuleringsregeling voor hernieuwbare energieproductie (SDE+)? Is sprake van een afname of toename ten opzichte van voorgaande jaren? Is er een verklaring voor eventuele afname?
- 118 Waaruit blijkt dat er in het kader van de financiering van het midden- en kleinbedrijf (mkb) behoefte was aan nieuwe financiers en nieuwe financieringsmogelijkheden?
- 119 Waarom is de uitvoering van Credits belegd bij de Europese Investeringsbank?

Nr.	Vraag
120	Betekenen de onder beleidswijzigingen 2019 genoemde wetswijzigingen voor bescherming tegen eenzijdige opgelegde openingstijden ook dat ondernemer gewoon op zondag open mag als de ondernemer dat wil?
121	Hoeveel bedrijven met meer dan 100 werknemers zijn in 2017 overgenomen, uitgesplitst naar binnenlandse en buitenlandse overnamepartijen en uitgesplitst naar investeringsfondsen en andere overnamepartijen?
122	Hoeveel bedrijven die sinds het begin van de crisis door buitenlandse overnamepartijen zijn overgenomen zijn inmiddels opgeheven of vertrokken uit Nederland? Hoeveel banen zijn hierbij verloren gegaan?
123	In welk gedeelte van het jaar 2019 zal meer duidelijkheid verschaft worden over het verdeelbeleid voor de band van 3,5 gigahertz (GHz)?
124	In welke gedeelte van het jaar 2019 zal meer duidelijkheid verschaft worden over het uitgiftebeleid van de 26 GHz-band?
125	Hoe werkt het Digital Trust Centre (DTC) samen met het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC)? Hoe snel ontvangt zij crisismeldingen en om welke gaat het en in welke mate gaat zij dit doorgeven aan betrokken mkb-organisaties?
126	Per wanneer gaat het DTC zelfstandig meer doen dan alleen voorlichting geven via een website?
127	Wanneer zal het wetsvoorstel Ongewenste zeggenschap telecomcommunicatie naar de Kamer worden gestuurd?
128	Hoe wordt het doel gesteld voor de voorlichtingscampagne cyberhygiëne en hoe wordt de effectiviteit gemeten?
129	Hoe legt de Raad voor Accreditatie verantwoording af en hoe kan de Kamer dit controleren?
130	Nederland heeft te maken met een sterk krimpende postmarkt, is het in dat licht wenselijk dat u nog steeds een bijdrage levert aan de promotie van het mondiale postverkeer en de toename van het aantal verwerkte poststukken?
131	Welk bedrag wordt jaarlijks overgemaakt aan ERO (het permanente ondersteunende bureau van de European Conference of Postal and Telecommunications Administrations (CEPT) in Kopenhagen)?
132	Het is de ambitie om 2,5% van bruto binnenlands product (bbp) te besteden aan Research and Development (R&D), hoeveel procent is dat nu? Hoeveel procent van de 2,5% komt hiervan komt door de plannen uit het huidige regeerakkoord?
133	Wat is de stand van zaken van de pilots met betrekking tot de MKB-toets?
134	Wat is de planning voor de aangekondigde Kennis- en Innovatie Agenda Cybersecurity?
135	Hoe is er bij post cofinanciering Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), inclusief INTERREG, rekening gehouden met een mogelijke stijging van het cofinancieringspercentage als gevolg van de nieuwe verordeningen die vanaf 2020 gaan gelden?
136	Hoe is er bij de post meerjarige cofinanciering EFRO, inclusief INTERREG, rekening gehouden met een mogelijke daling van de Nederlandse ontvangsten uit de Europese Structuur- en Investeringsfondsen (ESI-fondsen) als gevolg van het nog vast te stellen Europees Meerjarig Financieel Kader?
137	Tot wanneer worden er ontvangsten verwacht uit de luchtvaartkredietregeling en wat is het totaal?
138	Kunt u een overzicht geven van de uitgaven van alle EU-landen aan hun kamers van koophandel?
139	Kunt u een overzicht geven van de totale kosten van de kamers van koophandel van alle andere EU-landen?

Nr.	Vraag
140	In hoeverre speelt hernieuwbare energie en verduurzaming een rol bij besteding van de budgetten van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)? Kunt u voorbeelden geven van EFRO-projecten waar verduurzaming een belangrijk onderdeel heeft gespeeld?
141	Kunt u, naast het aantal bedrijven en de totale ondersteunde private R&D-uitgaven, ook meer inzicht geven in de cijfers van de Wet bevordering speur- en ontwikkelingswerk (WBSO) door middel van een uitsplitsing per (top)sector van het aantal ondersteunde bedrijven en private R&D-uitgaven?
142	Hoe wordt opvolging gegeven aan het recent door Triarii uitgevoerde onderzoek (Economische Effecten Marinebouwcluster, juni 2018) naar de betekenis van de Nederlandse marinebouw? Op welke manier wordt samen met het Ministerie van Defensie werk gemaakt van de rol van de overheid als launching customer voor hoogwaardig marinematerieel (zoals de grotere schepen en onderzeeboten) van Nederlandse bedrijven? Wat doet het Ministerie van EZK, samen met het Ministerie van Defensie, nog meer om de export van marineschepen te stimuleren, zoals in dit rapport wordt aanbevolen? Wat doet de regering om de zelfschepende marinebouw, die sterk stimulerend is voor de gehele scheepsbouw en Nederlandse industrie, in stand te houden en te versterken?
143	Hoe wordt voorkomen dat concurrerende buitenlandse marinebouw, die over het algemeen staatsgestuurd en -gefinancierd is, op basis van ongelijkheid in het speelveld orders geplaatst krijgt?
144	Hoe gaat de regering de kruisbestuiving stimuleren tussen militair gerichte en civiel gerichte innovatie en kennisopbouw rondom duurzaamheid en emissievrij varen, gezien het feit dat Defensie nu ook de aandacht voor verduurzaming van marinematerieel en emissievrij varen intensiveert?
145	Wat wordt gedaan om de zelfschepende marinebouw in stand te houden en te versterken?
146	Hoe wordt gewaarborgd dat concurrerende buitenlandse marinebouw niet op basis van ongelijkheid in het speelveld orders geplaatst gaat krijgen?
147	Wordt bij defensie bepleit om als «launching customer» zo veel mogelijk hoogwaardig marinematerieel (zoals de grotere schepen en onderzeeboten) in Nederland te bestellen? Zo nee, waarom niet?
148	Hoeveel ondernemers kunnen naar verwachting gebruik maken van het Small Business Innovation Research (SBIR) voor het jaarlijkse budget van 2,5 miljoen euro?
149	Er wordt aangegeven dat het toegenomen beroep op de PPS-toeslag de aandacht heeft in relatie tot het hiervoor meerjarige beschikbare budget, wat gaat er precies wijzigen en kunnen de voorgenomen wijzigingen in detail worden toegelicht?
150	Hoeveel is het beroep op de PPS-toeslag toegenomen sinds de verhoging van 25% naar 30%?
151	Kunt u in detail toelichten welke wijzigingen van de PPS-toeslag u voor ogen heeft?
152	Wat is doel voor het waarderingcijfer van de Kamer van Koophandel (KvK) voor 2019?
153	Waarom is in de jaarverslagen van het Dutch Venture Initiative (DVI) niet meer te lezen in welke fondsen is belegd? Waarom houdt u deze informatie achter?

- Nr. Vraag**
- 154 Hoeveel kapitaal van het DVI is naar het buitenland gegaan in 2018? Klopt het dat het DVI ook belegt in Finch, wat zich richt op investeringen in Europese en Aziatische startups? Waarom gaat er Nederlands geld naar Azië onder de noemer van het Dutch Venture Initiative?
- 155 Wat is de stand van zaken met betrekking tot de uitrol van projecten met monovergisting van mest?
- 156 Kunt u een tijdsplan geven voor het komen tot een regeling ter vervanging van de salderingsregeling? Wanneer gaat u hierover de Kamer informeren?
- 157 Denkt u in lijn met de voorstellen van de voormalig Minister van Economische Zaken om te onderzoeken of het mogelijk is om voor de periode na 2017 de opslag duurzame energie samen te voegen met de energiebelasting, bedoeld in artikel 48, eerste lid, van de Wet belastingen op milieugrondslag (Kamerstuk 34 497, nr. 3) dat het te overwegen is om de SDE+ te financieren uit de algemene middelen zodat deze middelen voor klimaatbeleid rechtvaardig opgebracht worden zoals alle middelen voor rijksbeleid?
- 158 Hoeveel (on)succesvolle projecten zijn er op het gebied van aardwarmte en wat betekent dit voor de ontwikkeling van geothermie op grote schaal?
- 159 Blijft de SDE+ regeling in 2019 en verder beschikbaar voor windenergie op zee?
- 160 Kunt u aangeven wanneer de wijziging van de mijnbouwwet met betrekking tot geothermie voorgelegd gaat worden aan de Kamer?
- 161 Kunt u aangeven wanneer en op welke wijze Energie Beheer Nederland B.V. (EBN) kan gaan deelnemen aan geothermieprojecten?
- 162 Kunt u aangeven hoe u kostenefficiëntie gaat garanderen bij de verbreding van de SDE+?
- 163 Kunt u de besteding van het eenmalige budget voor aardwarmte uit de klimaatveloppe in 2018 toelichten en het effect ervan?
- 164 Wat is het besluitvormingstraject van de Integrale Kennis en Innovatie Agenda voor Klimaat en Energie?
- 165 Op welk moment wordt de Kamer betrokken bij het besluitvormingstraject van de Integrale Kennis en Innovatie Agenda voor Klimaat en Energie en hoe kan hier politiek op gestuurd worden?
- 166 Kunt u uitleggen hoe op dit moment groen gas productie wordt gestimuleerd met de SDE+? Hoe wordt hierbij gekeken naar het vergroten van de kansen van groen gas productie en welke mogelijkheden er zijn voor de verbetering van SDE+ regeling ten aanzien van groen gas?
- 167 Kunt u aangeven op welke termijn u het mogelijk acht om de Investeringssubsidie duurzame energie (ISDE) te verbreden voor isolatie? Is het mogelijk dit mee te nemen in de voorgestelde wetswijziging voor de verbreding van de SDE+?
- 168 Bent u bereid om bij de verbreding van de SDE+ het ook mogelijk te maken dat middelen ingezet voor de nieuwe regeling voor energiecoöperaties?
- 169 Wat zijn, constaterende dat de compensatie van indirecte kosten in het van het ETS het beleidsprincipe van «de vervuiler betaalt» verstoort, de overwegingen geweest om deze post op € 61 miljoen te begroten?
- 170 Hoeveel van de beschikbaar gestelde subsidie voor aardwarmte in 2018 is al benut? Indien er sprake is van onder uitputting, kan dit budget dan worden meegenomen naar 2019?
- 171 Hoeveel van de beschikbaar gestelde subsidie voor aardwarmte in 2018 is al benut? Indien er sprake is van onder uitputting, kan dit budget dan worden meegenomen naar 2019?

Nr.	Vraag
172	Welk bedrag van de middelen van de SDE+ regeling is gereserveerd voor de Hernieuwbare Energie Regeling (HER)?
173	Welk percentage van de totale SDE+ middelen is gereserveerd voor de HER?
174	Op welke manier leiden projecten uit de HER tot lagere SDE+ subsidies? Aan wat voor projecten moet hierbij worden gedacht?
175	Op basis van welke criteria worden projecten toegelaten tot de HER?
176	Hoeveel energie werd er in 2018 en wordt er in 2019 geproduceerd met welke biomassa?
177	Hoeveel energie werd er in 2018 en wordt er in 2018 geproduceerd met welke biogassen?
178	Hoeveel energie werd in 2018 en wordt er in 2019 geproduceerd via mestvergisting?
179	Hoeveel energie werd er in 2018 en wordt er in 2019 geproduceerd via houtstook?
180	Hoeveel subsidie (percentueel) ging er in 2018 en gaat er in 2019 naar enerzijds biomassa en anderzijds zonne- en windenergie?
181	Hoeveel subsidie gaat er naar de ontwikkeling van biomassa via algen en zeewier?
182	Wat is de verwachte potentie van algen en zeewier als biomassa de huidige kabinetsperiode en op lange termijn?
183	Hoeveel subsidie ging er in 2018 en gaat er in 2019 naar houtstook?
184	Hoeveel geld is er de komende jaren gereserveerd voor biomassa (uitgesplitst voor brandstof/energie/warmte) in de SDE+ regeling?
185	Welke stappen worden genomen om het gehele gereserveerde budget van de SDE+ regeling besteed te krijgen, gezien de onderbesteding van de SDE+?
186	Voor hoeveel projecten met betrekking tot monovergisting van mest is dit jaar een aanvraag ingediend voor de SDE+ regeling?
187	Wat is de prognose voor de stijging van de ETS-prijs?
188	Tot hoeveel minder uitstoot van broeikasgassen heeft de stijging van de ETS-prijs geleid?
189	In hoeverre is de stijging van de ETS-prijs het gevolg van de aanpassing van de ETS-richtlijn?
190	Wat is de stand van zaken met betrekking tot het oprichten van het onafhankelijk Instituut Mijnbouwschade Groningen?
191	Zitten er nog financiële consequenties aan de declaraties die EZK indient bij de NAM voor het uitkeren van schadevergoedingen en de uitvoeringskosten voor de schadeafhandeling?
192	Garandeert het advies van de Mijnraad veiligheid voor alle Groningers? Per wanneer?
193	Klopt het dat wanneer die woningen versterkt zijn, er geen doden zullen vallen bij een grotere aardbeving door het instorten van woningen? Met andere woorden sluit het gebruikte model geen onveilige woningen uit?
194	Hoe luidt de aansprakelijkheid uit de volgende zin: ««Uitgangspunt is dat de NAM betaalt waartoe zij volgens haar aansprakelijkheid verplicht is»«?»
195	Wie gaat de gesprekken aan met bewoners over de wenselijkheid van versterken in het licht van de veiligheidsbeleving? Hoeveel mensen worden daarvoor beschikbaar gesteld? Wie betaalt daar de kosten van?
196	Wat waren de aardgasbaten geweest zonder het Akkoord op Hoofdlijnen?
197	Hoeveel betaalt de NAM netto aan het toekomstperspectief van Groningen?
198	Hoeveel betaalt de staat netto aan het toekomstperspectief? Wie heeft de zeggenschap over dat geld?

- Nr. Vraag**
- 199 Blijft de NAM ook schades betalen wanneer er bevingen plaatsvinden in Groningen nadat de gaswinning is beëindigd? Tot wanneer duren de garanties van Shell en Exxon? Hoe worden deze garanties vastgelegd en wanneer?
- 200 Wanneer worden de details van het Akkoord op Hoofdlijnen met Shell en Exxon uitgewerkt?
- 201 Zijn de overeenkomsten bedoeld in artikel 6.3 reeds gesloten? Zo nee, zijn opschortende voorwaarden genoemd in de artikelen 6.7 en 6.11 dus nog niet vervuld?
- 202 Doelt u met de te maken «bindende» afspraken op juridische verplichtingen tot het doen van uitgaven? Zo ja, bent u bereid voor de te maken afspraken nu reeds een verplichtingenbudget op te nemen in de begroting (met een nota van wijziging) en/of te garanderen dat u de toekomstige uitgaven vooraf ter autorisatie aan de Kamer voorlegt?
- 203 Gelden de subsidies voor verduurzamen allen voor verduurzaming in Groningen? Of in het hele land?
- 204 Waaruit zijn de kosten van het werkbudget de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) opgebouwd?
- 205 Er worden de komende jaren nog miljoenen uitgegeven aan onderzoek en compensatie gemeenten en provincie, kunt u een overzicht maken waarin duidelijk wordt hoeveel er naar onderzoek gaat en welke onderzoeken dit zijn?
- 206 Kunt u een overzicht maken van welke projecten of financiële instrumenten er gaande zijn in Groningen? Wat zijn de kosten van die individuele projecten?
- 207 Waarom wordt in artikel 5 niet verwezen naar de € 50 miljoen die op de aanvullende post staat gereserveerd?
- 208 Uit hoeveel geld bestaat het meerjarenprogramma? Wanneer is dat beschikbaar gesteld? Hoeveel is daar uitgegeven? Kunt u een schema maken van de afgelopen jaren en komende jaren hoeveel er is gereserveerd en uitgegeven binnen dit programma?
- 209 Hoe is de verhouding proceskosten en versterking tot nu toe in Groningen? Welk deel daarvan heeft de NAM betaald?
- 210 Hoeveel wordt er voor de versterking in totaal beraamd? Hoeveel is dat per jaar?
- 211 Hoeveel woningen worden er in totaal versterkt?
- 212 Binnen welke groepen vallen de woningen die versterkt moeten worden?
- 213 Hoeveel woningen vallen buiten deze groepen die aanvankelijk wel versterkt moesten worden?
- 214 Hoeveel geld is er gereserveerd voor de inspectie van de woningen die buiten die groepen vallen? En voor de versterking van deze woningen?
- 215 Hoeveel is er voor per jaar de versterking van scholen gereserveerd? Wie betaalt de tekorten (zie het bericht <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/199861/Delfzijl-komt-miljoenen-tekort-op-versterkingsprogramma-scholen>)?
- 216 Hoeveel is er voor per jaar de versterking van zorginstaties gereserveerd?
- 217 Welke rol speelt het CVW in de versterkingsoperatie?
- 218 Mag het CVW winst maken bij de versterking?
- 219 Kan nader worden toegelicht en uitgesplitst hoe precies is berekend dat de gaswinning uit de kleine velden over de periode 2018–2050 nog kan leiden tot een te produceren gasvolume van 232 tot 335 miljard m³, met een opbrengst van € 10 tot € 38 miljard aan gasbaten?
- 220 Hoe wordt het percentage externe inhuur RVO afgebouwd?
- 221 Kunt u het verschil toelichten tussen de «apparatuurkosten» van de KvK (p. 119) en de «bijdragen» aan de KvK op p. 55?

Nr.	Vraag
222	Kunt u de post «Subsidie 5G» nader toelichten?
223	Waarvoor zijn de € 55 miljoen 5G-subsidies besteed in 2018 en wat wordt voorzien in 2019 en 2020?
224	Van welke bronnen en vanuit welke landen is de bijstook biomassa afkomstig?
225	Welk aantal fte bij Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) wordt ingezet voor het mestbeleid, waaronder de fosfaatrechten, mestverwerkingsplicht, gebruiksnormen, fosfaatreductiemaatregelen et cetera?
226	Wat wordt bij de RVO verstaan onder dierenwelzijn? Welke taken vallen binnen de RVO onder dierenwelzijn? Hoeveel fte is er binnen de RVO beschikbaar per taak?
227	Hoeveel fte bij de RVO houdt zich bezig met de Identificatie en Registratie van dieren (I&R)?
228	Welk aantal fte wordt binnen de RVO ingezet voor het verlenen van vergunningen en ontheffingen voor het houden van wilde dieren, zoals voor dierentuinen, circussen en kinderboerderijen? Hoe is de controle en het toezicht op de naleving van de voorwaarden vormgegeven?
229	Welk aantal fte wordt binnen de RVO ingezet voor de promotie van dierlijke producten of het faciliteren daarvan? Wat zijn hierbij de taken en met welk doel worden deze uitgevoerd?
230	Wat is de stand van zaken van de uitvoering van de motie-Amhaouch/Van der Lee (Kamerstuk 34 775 XIII, nr. 81), die vraagt in de Mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT-regeling) apart aandacht te besteden aan het doel «brede kennisverspreiding naar het mkb door toegepaste kennisorganisaties»? Komen hier middelen voor beschikbaar? Zo ja, hoeveel en uit welke pot? Wordt deze bekostigd uit de post van 25 miljoen euro voor het mkb, die deels in de MIT-regeling wordt geïnvesteerd?
231	De ramingen voor de budgetten subsidie Demonstratie Energie-Innovatie (DEI) en opdrachten CCS zijn verlaagd, kunt u meer toelichting op de oorzaak daarvan geven?
232	Welke duurzaamheidscriteria worden gehanteerd bij warmtebronnen voor warmtenetten?